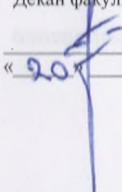

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ**

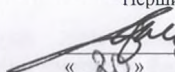
«Погоджено»

Декан факультету ТВППТСБ

 Михайло ГИЛЬ
« 20 » 05 2025 р.

«Затверджено»

Перший проректор

 Дмитро БАБЕНКО
« 25 » 05 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ З ОСНОВАМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ»**

Освітньо-професійна програма «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

для здобувачів другого (магістрського) рівня 2-го року

денної форми здобуття вищої освіти

на 2025/2026 навчальний рік

Освітній ступень – Магістр
Галузь знань – 21 Ветеринарія
Спеціальність – 211 Ветеринарна медицина
Мова викладання – українська

Миколаїв
2025 р.

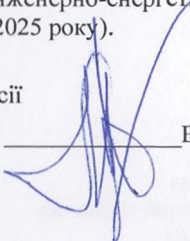
Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 12.03.2024р. (протокол № 8), чинної згідно наказу по університету №33-О від 19.03.2024 р.

Розробник програми: канд. пед. наук, ст. викладач Короленко В.Л., Миколаївський національний аграрний університет

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри методики професійного навчання МНАУ, (протокол № 9 від "12" травня 2025 року)

Завідувач кафедри
кандидат педагогічних наук, доцент Каріне ГОРБУНОВА

Схвалено:
Науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету МНАУ, (протокол № 09 від 20 травня 2025 року).

Голова науково-методичної комісії
кандидат технічних наук, доцент Володимир МАРТИНЕНКО

Гарант освітньої програми
кандидат ветеринарних наук, доцент Артем ІОВЕНКО

1. АНОТАЦІЯ

Вагому роль у підготовці молодих фахівців відіграють заклади вищої освіти. Під час навчання молодий фахівець повинен отримати не лише знання, вміння й компетенції, а і практичний досвід. Підходи до навчання й отримання вищої освіти не повинні бути обмежені знаходженням здобувачів вищої освіти в аудиторії. Як відомо, найкраще вчиться людина, якщо її роль активна, коли може бути проявлена ініціатива у вирішенні поставленого завдання, коли розкриваються особистісні якості людини. Особливо актуальним є питання у контексті інтеграції вищої освіти до Європейського освітнього простору, її адаптації до високого рівня конкуренції із європейськимикладами вищої освіти, у тому числі у контексті формування кваліфікованих кадрів для ринку праці. З огляду на суттєвий вплив глобалізаційних трансформацій (соціальна глобалізація), у тому числі у освітньому просторі, експерти Всесвітнього економічного форуму у Давосі сформували ключові навички, якими повинні володіти молоді фахівці з метою успішного працевлаштування, адаптації до умов ринку праці й кар'єрного зростання: комплексне розв'язання проблем; критичне мислення; креативність; взаємодія з людьми; уміння керувати людьми; емоційний інтелект, уміння формувати власну точку зору та приймати рішення; орієнтація на клієнта; уміння вести переговори; гнучкість розуму.

Актуальність формування зазначених навичок пов'язана із тим, що сучасні роботодавці дедалі частіше шукають не просто виконавців, а людей, які готові мислити поза шаблонами. Працівник майбутнього повинен бачити «крізь час» й втілювати у життя ідеї, які до нього ніхто не пропонував. Технологічна грамотність й емоційний інтелект повинні бути доповнені розумінням емоцій, намірами й мотивацією людей, вмінням скерувати їх у належне русло.

В навчальному курсі «Безпека життєдіяльності фахівця з Основами охорони праці» розглядаються сучасні технології навчально-виховного процесу вищого навчального закладу. В загальних основах «Безпека життєдіяльності фахівця з Основами охорони праці» розглядається вища школа як педагогічна система, предмет, задачі і основні категорії педагогіки вищої школи, основи дидактики вищої школи передбачають вивчення сучасних технологій в освіті та специфіки навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Дисципліна також передбачає вивчення основ організації виховного процесу у вищій школі.

SUMMARY

Institutions of higher education play an important role in the training of young professionals. During training, a young specialist must gain not only knowledge, skills and competencies, but also practical experience. Approaches to learning and obtaining higher education should not be limited to finding higher education students in the classroom. It is known that a person learns best if his role is active, when initiative can be shown in solving the task, when a person's personal qualities are revealed.

The relevance of the formation of these skills is due to the fact that modern employers are increasingly looking for not just performers, but people who are willing to think outside the box. The worker of the future must see "through time" and implement ideas that no one has proposed to him. Technological literacy and emotional intelligence must be complemented by an understanding of emotions, intentions and motivations of people, the ability to direct them in the right direction. The skills are based on cognitive flexibility or flexibility of mind - the ability to think about several things at once.

The educational course " Basics of labor protection " examines modern technologies of the educational process of a higher educational institution. In the general basics of " Basics of labor protection ", the higher school is considered as a pedagogical system, subject, tasks and main categories of higher school pedagogy, the basics of higher school didactics provide for the study of modern technologies in education and the specifics of the educational process in higher educational institutions. The discipline also involves studying the basics of organizing the educational process in higher education.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Безпека життєдіяльності фахівця з Основами охорони праці»

Галузь знань 21 Ветеринарія

Спеціальність 211 Ветеринарна медицина

Освітній ступінь магістр

Семестр – 2

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість змістових модулів – 2,0

Загальна кількість годин – 90,0 год.

Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:

лекції – 20 год./ 0,6 кредита

практичні заняття – 38 год./ 1,26 кредита

самостійна робота – 32 год./ 1,14 кредита

Форма підсумкового контролю – іспит у 2 семестрі.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JietSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з питань безпеки життєдіяльності, участь у тематичному круглому столі. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, скріншот, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажання здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо безпеки життєдіяльності.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організовують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=3098> – лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);

- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;

- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;

- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;

- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас, з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: лекції (інформаційні, лекції-візуалізації), практичні заняття (пояснення, інструктаж, обговорення питань навчального матеріалу, виконання практичних завдань, підготовка рефератів, презентацій), інтерактивні заняття (моделювання життєвих ситуацій, метод опори на життєвий досвід здобувачів), виконання завдань з тем віднесених на обов'язкове самостійне опрацювання), індивідуальна робота, консультації з викладачем, навчання з використання дистанційних та інтерактивних технологій (Moodle, Zoom та ін.).

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unicheck.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ПРЕДМЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перехід до ринкових відносин, формування багатоукладної економіки в агропромисловому комплексі та розвиток різних форм господарювання висувають підвищені вимоги до випускників вищих аграрних закладів освіти. Вміння працювати з людьми – важлива якість, що потрібна як молодому спеціалісту, так і керівнику виробничого колективу. Потреба в науково-педагогічному обґрунтуванні діяльності людини особливо відчувається сьогодні.

Основною метою «Безпека життєдіяльності фахівця з Основами охорони праці» є підготовка студентів бакалаврів до проведення науково-дослідної роботи.

Предмет курсу – організація навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах України.

Об'єкт – процес формування особистості студента у вищому навчальному закладі.

Основні завдання курсу:

- поглиблення, розширення, інтеграція знань з педагогіки, навчально-виховних технологій;
- практичне опанування студентами різними формами організації навчального і виховного процесів у вищих навчальних закладах;
- виховання у бакалаврантів особистісних якостей майбутнього педагога, прагнення постійно займатися саморозвитком і самовдосконаленням.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен знати:

- основні категорії педагогіки вищої школи, напрями діяльності викладача вищого навчального закладу, специфіку організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах, сучасні освітні технології.

Студент повинен вміти:

- Застосовувати знання методики викладання у вищій школі для аналізу проблем, що виникають в процесі фахової діяльності майбутніх інженерів.
- Використовувати принципи, методи і форми освітньо-виховного впливу на соціально-психологічний стан трудового середовища.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен здобути компетентності

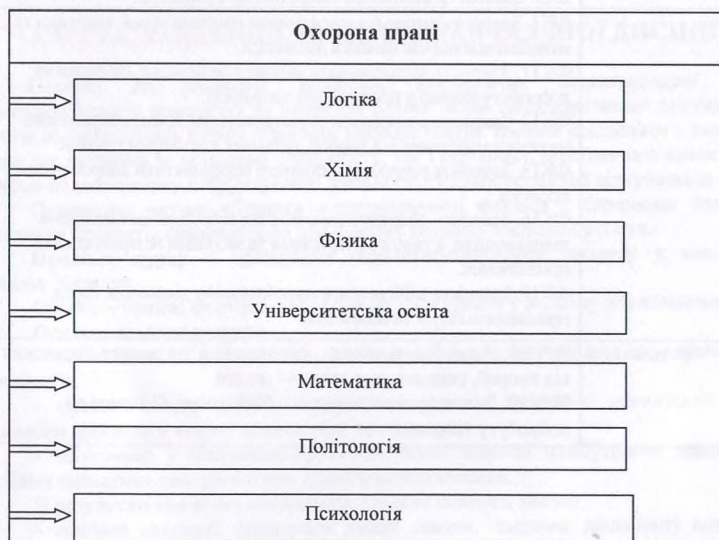
Інтегральна компетентність:

ІК. здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Компетентності	Змістовність
Загальні компетентності	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Знання та розуміння предметної галузі та професії. ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК8. Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Фахові	ФК3. Здатність дотримуватися правил охорони праці, асептики та антисептики під час фахової діяльності. ФК11. Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності. ФК12. Здатність розробляти та реалізовувати заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей. ФК13. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології. ФК16. Здатність оберігати довкілля від забруднення відходами тваринництва, а також матеріалами та засобами ветеринарного призначення. ФК19. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.
Програмні результати навчання	ПРН09. Розробляти заходи, спрямовані на захист населення від хвороб, спільних для тварин і людей. ПРН17. Знати правила та вимоги біобезпеки, біоетики та добробуту тварин.

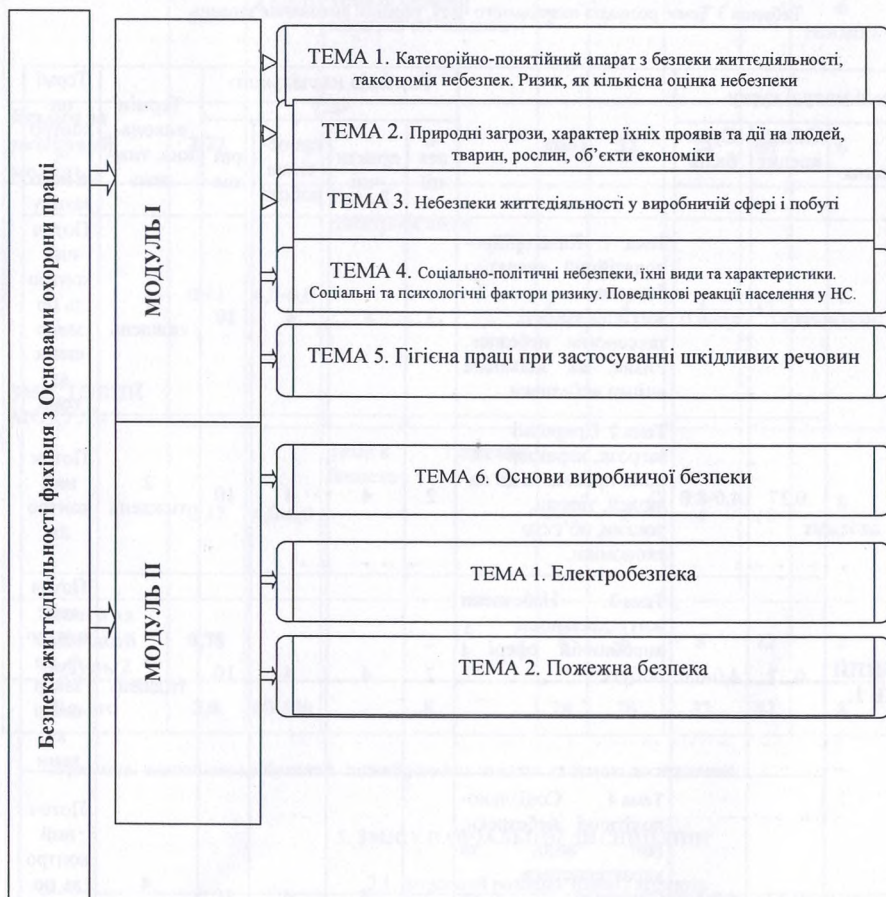
4. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Процес підготовки людей і колективів до успішного розв'язання завдань, його різні аспекти вивчає нині чимало наук: філософія, соціологія, етика, естетика, психологія, фізіологія, кібернетика, фізико-математичні й технічні науки, з якими взаємодіє педагогіка, використовує їхні відомості, а часом і методи в аналізі явищ, що дає змогу глибше проникати в сутність педагогічного процесу, розробляти об'єктивніші критерії діяльності тих, хто навчає, і тих, кого навчають, а також обґрунтовувати точніші практичні рекомендації.

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

«Безпека життєдіяльності фахівця з Основами охорони праці»

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Загальний розподіл годин і кредитів

Таблиця 3 Теми, розподіл навчального часу, терміни виконання завдань

Змістовні модулі курсу			Теми	Розподіл навчального часу				Термін виконання, тиж-день	Терміни контролю - льного заходу
Найменування	Обсяг, кредити	Сума балів		лекції	практичні	самостійна робота	разом		
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.	0,37	4,0-6,0	Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпеки.	2	4	4	10	1 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,37	4,0-8,0	Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2	4	4	10	2 тиждень	Поточний контроль
	0,37	4,0-6,0	Тема 3. Небезпеки життєдіяльності у виробничій сфері і побуті.	2	4	4	10	3 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,37	4,0-6,0	Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	2	4	4	10	4 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми
	0,37	4,0-6,0	Тема 5. Гігієна праці при застосуванні шкідливих речовин	2	4	4	10	5 тиждень	Поточний контроль по зверх

									енню теми
	0,37	4,0-6,0	Тема 6. Основи виробничої безпеки	2	4	4	10	6 тиждень	Поточ ний контро ль по зверш енню теми
Всього за змістовий модуль 1	2,22		6	12	32	24	60	6	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.	0,41	4,0-6,0	Тема 7. Електробезпека	4	4	4	12	7 тиждень	Поточ ний контро ль по зверш енню теми
	0,37	4,0-6,0	Тема 8. Пожежна безпека	4	2	4	10	8 тиждень	Поточ ний контро ль по зверш енню теми
Всього за змістовий модуль 2	0,78		2	8	6	8	22	2	
Всього	3,0	60-100	8	20	38	32	82	8	

Примітка: виконання здобувачем індивідуальних завдань за темою дослідження

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модуля	Кількість годин і кредитів		
	год.	кредитів	%
Безпека життєдіяльності	60	2,00	66,6
Охорона праці	30	1,00	33,3
Всього	90	3,0	100,0

8.2. Перелік та короткий зміст лекцій

Модуль 1

Лекція 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпеки.

Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпеки. Життя сучасної людини – безперервний потік інформації та подій, тому для того, щоб розібратися, що для неї є безпечним, а що ні, не обійшло, перш за все, систематизувати знання про людину та навколишнє середовище. Зробити це можна за допомогою моделі життєдіяльності людини. Ця модель – спрощена схема, яка визначає основні елементи життєдіяльності людини і взаємозв'язок між ними. Поняттями, на яких базується модель є **життя, діяльність, небезпека та безпека.**

Життя - одна з форм існування матерії, яку відрізняє від інших здатність до розмноження, росту, розвитку, активної регуляції свого складу та функцій, різних форм руху, можливість пристосування до середовища та наявність обміну речовин і реакції на подразнення.

Діяльність - специфічна форма активності, зміст якої полягає у доцільній зміні та перетворенні в інтересах людини навколишнього середовища.

Небезпека - явище, об'єкт або процес, які здатні за певних умов нанести шкоду здоров'ю людини безпосередньо або побічно.

Безпека - збалансований (за оцінкою експертів) стан людини, системи, соціуму, держави та ін.

Ми розуміємо, що життєдіяльність людини не можлива без постійної взаємодії з навколишнім середовищем. Використання під час свого життя: повітря, води, продуктів харчування, енергії сонця та ін. Тому необхідно дати визначення поняття «навколишнє середовище».

Навколишнє середовище - середовище проживання і діяльності людини; оточуючий людину природний та створений нею матеріальний світ.

Ми вияснили, що головними елементами моделі є людина та навколишнє середовище. **Результати взаємодії людини і навколишнього середовища можуть мати, як позитивні, так і негативні наслідки.** На основі позитивних результатів створюються безпечні умови життя і діяльності людини, а негативні, навпаки, є небезпечними для цього. Отже, іншими словами, актуальним є забезпечення захисту людини та навколишнього середовища від впливу небезпек. Для цього і існує така навчальна дисципліна, як **«Безпека життєдіяльності».**

БЖД - система базових знань з питань забезпечення безпечних умов існування людини у природному, соціальному і техногенному середовищах.

Лекція 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки

Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки. **Природне середовище** - сукупність абіотичних і біотичних факторів, природних і змінених у результаті діяльності людського суспільства, що впливають на людину та інші організми.

Розглянемо більш детально, що таке абіотичні й біотичні фактори.

Абіотичні фактори – сукупність неорганічних речовин і умов середовища, які є основою існування біосфери. Наприклад: склад атмосферного повітря, наявність у ньому домішок, температура повітря та ін.

Біотичні фактори – сукупність живих організмів, які своєю життєдіяльністю впливають на інші організми, у тому числі на людину.

Наприклад, рослини виділяють кисень, необхідний людям і тваринам для життєдіяльності.

Природне середовище відрізняється від інших складових навколишнього середовища властивістю самопідтримки і саморегуляції без коригуючого втручання людини.

Розглянемо вплив на організм людини атмосферних, літосферних, гідросферних,

біосферних та космічних природних факторів.

Атмосфера - газоподібна оболонка Землі. До неї відносяться: атмосферне повітря, гази, розчинені в поверхневих і підземних водах, газова складова ґрунтів, а також гази, що виділяються з гірського масиву, які прямо або побічно впливають на життєдіяльність живих організмів.

Лекція 3. Небезпеки життєдіяльності у виробничій сфері і побуті.

Небезпеки життєдіяльності у виробничій сфері і побуті. *Техногенне середовище - штучне середовище життєдіяльності людини, яке вона свідомо або несподівано для себе створила.*

Техногенне середовище забезпечує людині такі необхідні складові комфортної та безпечної життєдіяльності, як промислові, адміністративні, громадські та житлові будівлі й споруди, енергетичні установки і засоби передачі енергії, комунікації, засоби зв'язку та інформації, транспортна інфраструктура, засоби для утилізації відходів, системи захисту від впливу негативних факторів і т.ін., тобто все те, без чого життя сучасної людини неможливо уявити. У зв'язку із тим, що до техногенного середовища на сьогодні відносять значну кількість об'єктів, процесів і явищ, то для кращого розуміння впливу цих факторів на життєдіяльність людини їх необхідно певним чином систематизувати. Для цього, перш за все, розділимо техногенне середовище на дві основні групи факторів: **виробничі й побутові.**

Виробниче середовище - простір, у якому здійснюється трудова діяльність людини.

Виробниче середовище включає дві групи факторів: **умов праці і організації праці.**

Умови праці - сполучення різних факторів, які впливають на здоров'я і працездатність людини у процесі трудової діяльності. До них відносяться шуми, вібрації, параметри мікроклімату приміщень, освітлення, електромагнітні поля і випромінювання і т.ін.

Організація праці - це система заходів, спрямованих на забезпечення умов для оптимального функціонування людини у процесі трудової діяльності.

Основні елементи організації праці:

- застосування раціональних прийомів і методів праці, завдяки чому забезпечується найбільш ефективне виконання операцій (з позиції витрат часу і зусиль працівника);
- організація робочого місця, тобто оснащення його необхідними засобами виробництва та їх раціональне розміщення;
- контроль рівня технічного оснащення робочих місць, тобто визначення ступеню застосування сучасного обладнання для поліпшення робочого процесу, а також оцінка складності його освоєння працівниками;
- застосування методів нормування праці робітника залежно від виду діяльності;
- організація обслуговування робочого місця – види обслуговування і форми його надання і т.ін.

Побутове середовище - це середовище проживання людини, тобто сукупність житлових будов, споруд спортивного і культурного призначення, комунальних засобів, транспорту, технічних пристроїв побутового призначення і т.ін.

Лекція 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС. **Соціальне середовище** – сукупність матеріальних, економічних, соціальних, політичних і духовних умов існування, формування діяльності індивідів і соціальних груп.

У процесі життєдіяльності взаємовідносини між людьми реалізуються на різних рівнях. Розрізняють:

соціальне макросередовище – соціально-економічна система суспільства в цілому (наприклад, країни);

соціальне мікросередовище – безпосереднє соціальне оточення людини (наприклад, колектив).

Сфера суспільного життя включає: військово-політичні, сімейно-побутові, соціально-трудові і культурно-історичні аспекти, кожний з яких здійснює суттєвий вплив на життєдіяльність людини. Через це людина, для нормального існування в соціальному середовищі, змушена протягом життя пристосовуватися до його багатограних проявів. Інакше кажучи, людині необхідно вміти адаптуватися

до умов соціуму.

Соціальна адаптація – процес активного пристосування людини до середовища, яке змінюється, за допомогою різних соціальних засобів.

Розрізняють *активну й пасивну* соціальні адаптації.

Показником *успішної соціальної адаптації* є високий соціальний статус індивіда в цьому середовищі, а також його задоволеність ним.

Показником *неуспішної соціальної адаптації* є переміщення індивіда в інше соціальне середовище або поведінка, яка відхиляється від норм, прийнятих у суспільстві.

Соціальні небезпеки – явища, події або процеси, здатні нанести шкоду людині, соціальній групі, народу, суспільству, державі, людському співтовариству й Землі, як місце проживання людини, чи навіть знищити їх; завдати шкоди їх благополуччю, зруйнувати природні, матеріальні і духовні цінності.

Соціальні небезпеки різноманітні за своїми проявами, наприклад: вживання заборонених речовин, шахрайство, розбій, пограбування, війни, тероризм, захворювання і т.ін.

Лекція 5. Гігієна праці при застосуванні шкідливих речовин

Гігієна праці при застосуванні шкідливих речовин. Шкідливі речовини

Шкідлива речовина (ГОСТ 12.1.007-76) – речовина, при контакті з організмом людини внаслідок порушення вимог безпеки, може викликати виробничі травми, проф. захворювання або відхилення у стані здоров'я.

Шкідливі речовини (ШР) можуть проникати в організм людини через органи дихання, шкіру та шлунково-кишковий тракт.

В санітарно-гігієнічній практиці ШР прийнято розділять на: *хімічні речовини, виробничий пил.*

Відповідно ГОСТ 12.0.003-74 група хім. речовин *ШР по характеру дії на організм людини поділяються на підгрупи:* токсичні, подразнюючі, сенсибілізуючі, канцерогенні, мутагенні, впливаючі на репродуктивну функцію.

Клас небезпеки ШР встановлюють в залежності від їх природи і (гранично допустимі концентрації) ГДК.

За ступенем дії на організм людини ШР поділяються на 4 класи небезпеки (ГОСТ 12.1.007-76).

1-й – речовини надзвичайно небезпечні (ГДК до 0.1 мг/м^3) – ртуть, свинець, фосген, хлорпікрин, тіофос.

2-й – речовини високо небезпечні (ГДК від 0.1 до 1.0 мг/м^3) – йод, марганець, сірководень, хлор, дихлоретан, крисід бромистий етил.

3-й – помірно небезпечні (ГДК від 1.1 до 10 мг/м^3) – метиловий спирт, ацетон, купорос, хлорофос, карбофос, формалін.

4-й – мало небезпечні (ГДК більше 10 мг/м^3) – аміак, бензин, скіпідар Потрібно відмітити, що навіть мало небезпечні речовини при тривалій дії та великих концентраціях викликають тяжкі захворювання.

Деякі ШР небезпечні ще тим, що при певній концентрації вони утаюють вибухонебезпечні сполуки. Це такі, як пари аміаку, бензину, багато видів органічного пилу.

Лекція 6. Основи виробничої безпеки

Основи виробничої безпеки. Одним із важливих завдань ОП – є робота по забезпеченню безпеки працюючих. Сучасне агропромислове виробництво характеризується постійно зростаючою насиченістю технікою, засобами хімії і мікробіології, концентрацією тварин на великих комплексах, великою частиною мобільних процесів, розосередженням робочих місць в землеробстві, частою зміною видів робіт і засобів праці. Порушення вимог безпеки в таких умовах створює небезпечні ситуації, які приводять до нещасних випадків (НВ).

Безпека праці – стан умов праці, при якому виключається дія на працюючих Н і ШВФ.

Виникнення тих чи інших НВФ залежить від характеру технологічного процесу, конструкції обладнання, рівня організації процесу.

По характеру проявлення НВФ можливо поділити на явні і схриті.

Явна небезпека характеризується наявністю явних зовнішніх при знаків. Наприклад, рухомі частини машин, полум'я, піднятий та який знаходиться на вису вантаж.

Скрита небезпека зв'язана з наявністю в машинах, механізмах, пристосуваннях, інструментах скритих дефектів або недоліків, які реалізуються при певних умовах в небезпечні і аварійні ситуації.

Скриту небезпеку створюють також захащеність робочої зони, використання інструменту не по призначенню, обірвані електричні проводи, помилкові та неправильні дії персоналу та ін.

Попередження виробничого травматизму (ВТ) – складна комплексна проблема, яка потребує постійної уваги, перед усім спеціалістів інженерно-технічного профілю, а також представників медичної та інших наук.

Модуль 2.

Лекція 1. Електробезпека

Електробезпека. Електричний струм – це упорядкований (спрямований) рух електрично заряджених частинок.

Головна небезпека електричного струму в тому, що організм людини не має органів, за допомогою яких можна відчувати наявність напруги на відстані.

Електричний струм, проходячи через тіло людини, діє не тільки в місці контакту, а й викликає рефлекторну дію і призводить до порушення діяльності окремих органів. Крім того, електротравму можна одержати без контакту з струмоведучими частинами, тобто через електричну дугу.

Проходячи через тіло людини, електричний струм спричиняє термічну, хімічну та біологічну дію.

Термічна – нагрівання та опіки окремих ділянок тіла.

Хімічна (електролітична) – розклад органічної рідини і крові.

Біологічна – подразнення і збудження живих тканин організму. Розрізняють два види ураження людини електричним струмом: місцеві електротравми та електричні удари.

Основними видами місцевих електротравм є електричні опіки, механічні пошкодження, ураження очей електричною дугою.

Електричний удар – це така дія електричного струму на організм, при якій настає збудження тканини тіла, що супроводжується судорожним скороченням м'язів.

Залежно від наслідків електричні удари бувають 4 ступенів:

1. судорожне скорочення м'язів без втрати свідомості;
2. судорожне скорочення м'язів із втратою свідомості, але при наявності дихання і роботи серця;
3. втрата свідомості і порушення серцевої діяльності або дихання;
4. стан клінічної смерті (4-8 хвилин), потім – біологічна смерть.

При тяжких формах електричного удару може виникнути:

Параліч серцевої діяльності. Діяльність серця може бути паралізовано як за безпосередньої дії електричного струму, що проходить крізь область серця - первинна фібриляція, так і через рефлекторний спазм артерій - вторинна фібриляція.

Фібриляція серця викликає порушення кровообігу і, якщо не здійснити відповідних заходів, які відновлюють серцеву діяльність, то настає смерть людини. **Фібриляція серця** - неузгоджені мимовільні посмикування численних волокон серцевого м'яза, за яких його «насосна» дія припиняється.

Параліч дихання. Параліч дихання є наслідком впливу електричного струму на м'язи грудної клітки, що забезпечують процес дихання. Утруднення дихання людина починає відчувати вже при 20-25 мА змінного струму, що підсилюється зі зростанням значення струму. За тривалого впливу такого струму, настає асфіксія - удушення через нестачу кисню і надлишок вуглекислоти в організмі людини.

Лекція 2. Пожежна безпека

Пожежна безпека. Забезпечення пожежної безпеки – невід'ємна частина державної діяльності щодо охорони життя та здоров'я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища.

Правовою основою діяльності в галузі пожежної безпеки є Конституція, Кодекс цивільного захисту України та інші закони України, постанови Верховної Ради України, укази та розпорядження Президента України, декрети, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, рішення органів державної виконавчої влади, місцевого та регіонального самоврядування, прийняті в межах їх компетенції.

Забезпечуючи пожежну безпеку слід також керуватись Правилами пожежної безпеки в Україні,

стандартами, будівельними нормами, *Правилами улаштування електроустановок (ПУЕ)*, нормами технологічного проектування та іншими нормативними актами, виходячи із сфери їх дії, які регламентують вимоги пожежної безпеки.

До 1 липня 2013 року основним нормативним документом, що регламентує вимоги щодо пожежної безпеки був *Закон України «Про пожежну безпеку»*. Цей Закон визначає загальні правові, економічні та соціальні основи забезпечення пожежної безпеки на території України, регулює відносини державних органів, юридичних і фізичних осіб у цій галузі незалежно від виду їх діяльності та форм власності.

1 липня 2013 року набув чинності *Кодекс цивільного захисту України*, який регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагуванням на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, іноземців та осіб без громадянства, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності.

Пожежа – це неконтрольоване горіння, що розвивається за часом в просторі. Кожна пожежа призводить до значних матеріальних збитків.

Пожежна безпека – стан об'єкта, при якому виключається можливість пожежі, а у випадку її виникнення виключається дія на людей небезпечних факторів пожежі і забезпечується захист матеріальних цінностей.

При пожежі є небезпечним виникнення вибуху, коли концентрація газів, горючих речовин і пилу перевищує відповідну норму.

Вибух – це процес надзвичайно швидкого горіння, що супроводжується швидким наростанням тиску і має велику руйнівну силу.

МОДУЛЬ 1.

Практичне заняття №1

Тема: РИЗИКОВИЙ БАЛАНС ТА ОЦІНКА НЕБЕЗПЕК.

План

1. Обговорити питання відповідно плану заняття.
2. Заслухати реферати студентів за тематикою заняття та провести їх обговорення.
3. Теоретична частина: студенти поглиблено з допомогою викладача вивчають теоретичний матеріал.
4. Практична частина :рішення задач по оцінці ризику небезпеки.
5. Оформлення звіту за заняття.
6. Захист звіту.

Практичне заняття №2

Тема: ЛЮДИНА – ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ
«ЛЮДИНА – ЖИТТЄВЕ СЕРЕДОВИЩЕ»

План

1. Обговорити питання відповідно плану заняття.
2. Заслухати реферати студентів за тематикою заняття та провести їх обговорення.
3. Теоретична частина :студенти поглиблено з допомогою викладача вивчають теоретичний матеріал.

4. Практична частина : рішення задач по розрахунку добової потреби в енергії (харчуванні).
5. Оформлення звіту за заняття.
6. Захист звіту.

Практичне заняття №3

Тема: НЕБЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ВИРОБНИЧІЙ СФЕРІ ТА ПОБУТІ. ЗАСОБИ ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЯ

План

1. Обговорити питання відповідно плану заняття.
2. Заслухати реферати студентів за тематикою заняття та провести їх обговорення.
3. Теоретична частина: студенти поглиблено з допомогою викладача вивчають теоретичний матеріал.
4. Практична частина: рішення задач з радіаційного захисту.
5. Оформлення звіту за заняття.
6. Захист звіту

Практичне заняття №4

Тема: НЕБЕЗПЕКИ, ЩО ВЕДУТЬ ДО НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

План

1. Обговорити питання відповідно плану заняття.
2. Заслухати реферати студентів за тематикою заняття та провести їх обговорення.
3. Підвести підсумки заняття.

Практичне заняття №5

Тема: Дії в УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ (НС)

План

1. Обговорити питання відповідно плану заняття.
2. Заслухати реферати студентів за тематикою заняття та провести їх обговорення.
3. Підвести підсумки заняття.

Практичне заняття №6

Тема: НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОЛІКАРСЬКОЇ ДОПОМОГИ ПОТЕРПІЛИМ

План

1. Обговорити питання відповідно плану заняття.
2. Заслухати реферати студентів за тематикою заняття та провести їх обговорення.
3. Теоретична частина: студенти поглиблено вивчають з допомогою викладача допомогу при різних видах ушкоджень.
4. Практична частина: студенти практично відпрацьовують питання теоретичної частини заняття після обговорення конкретного питання.
5. Оформлення звіту за заняття.
6. Захист звіту

МОДУЛЬ 2.

Практичне заняття №7

Тема: ОЦІНКА ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ЛЮДИНИ

План

1. Вивчити загальні положення про психічні процеси і властивості особистості.

2. Описати вплив психічних процесів і властивості особистості на життєдіяльність людини.
4. Виконати діагностику стану людини.
5. Виконати діагностику зосередженості і стійкості уваги людини.
6. Зробити висновки, проаналізувавши результати досліджень, щодо зв'язку психологічних властивостей людини з її безпекою

Практичне заняття №8

Тема: ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СТРЕСОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ЛЮДИНИ

План

1. Вивчити загальні положення про стрес, причини та ознаки стресового напруження.
2. Вивчити вплив стресового напруження на організм людини, характер прояву стресу.
3. Описати вплив стресового напруження на працездатність та безпеку людини.
4. Описати види та вплив виробничих і побутових стресів, наслідки.
5. Описати заходи щодо послаблення негативної дії стресу на організм людини.
6. Описати вплив емоцій на психологічний стан людини.
7. Визначити власний рівень стресу, власну стресостійкість та соціальну адаптацію.
8. Визначити власну можливість самоконтролю.
9. Визначити рівень психологічного стресу.
10. Визначити емоційну врівноваженість.
11. Зробити загальні висновки

8.4 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Теми, які виносяться для самостійного відпрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. У робочому зошиті для самостійної роботи виділяються теми, які здобувач вищої освіти повинен виконати самостійно. Вивчення навчальної дисципліни включає: лекційні заняття, практичні заняття, консультації з навчальної дисципліни, самостійну роботу здобувача. Використання освітньої платформи Moodle з метою опрацювання теоретичного матеріалу та додаткового матеріалу з навчальної дисципліни. Самостійна робота здобувача включає: опанування навчального матеріалу, проведення наукових досліджень, підготовку наукових публікацій, матеріалів до щорічних тематичних «круглих столів», конференцій виконання індивідуальних завдань, підготовку есе тощо.

8.5 Перелік питань для самостійного опрацювання

Самостійна робота		
№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні поняття в галузі ОП	4
2	Обов'язки з питань ОП керівників виробничих дільниць	4
3	Відшкодування збитків потерпілим при НВ на виробництві	4
4	ОП жінок та молоді	4
5	Фінансування ОП. Стимулювання ОП	4
6	Регулювання охорони праці в колективному договорі	4
7	Класифікація електроустановок приміщень по ступеню небезпеки ураження електричним струмом	4
8	Допомога потерпілим при ураженні електричним струмом	4
	Разом	32

Таблиця 4. Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи

№	Модуль*	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
			min	max	min	max

1.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, есе, виступи на тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей у тому числі:	2	1,0	4,0	2,0	8,0
	змістовний модуль перший	1	1,0	4,0	1,0	4,0
	змістовний модуль другий	1	1,0	4,0	1,0	4,0
	Разом за змістовними модулями*	x	x	x	2,0	8,0
Разом					2,0	8,0

Система оцінювання знань з дисципліни складатиметься з поточного й підсумкового контролю. Поточний контроль знань здобувачів проводиться з використанням індивідуальних завдань, які виконує здобувач індивідуально. Підсумковий контроль знань проводиться за результатами вивченого матеріалу, отриманих балів. За навчальним планом передбачено екзамен з навчальної дисципліни. Передбачено підготовку тез доповідей, наукових публікацій, виступи на щорічних тематичних «круглих столах». Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти працювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності.

8.6 Наукова робота здобувачів вищої освіти

Під час вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності фахівця з Основами охорони праці» здобувачі вищої освіти мають можливість прийняти участь у неформальних освітніх заходах та підготувати наукові доповіді, есе щодо обраної тематики дослідження:

- «круглий стіл»;
- студентська науково-теоретична конференція на базі університету.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає підготовку індивідуальних робіт у вигляді есе щодо досліджуваних питань.

Навчальна дисципліна передбачає проведення дискусійних лекцій та тематичних занять з урахуванням змістовного наповнення модулів.

За результатами наукової роботи та участі у тематичних «круглих столах» готуються збірки тез доповідей.

Питання для проміжного та підсумкового контролю знань студентів

Модульна контрольна робота №1

1. Аксиоми безпеки життєдіяльності.
2. Методологічні основи безпеки життєдіяльності.
3. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек.
4. Характеристика мікро- та макро-біологічних небезпек.
5. Характеристика пожежної та вибухопожежної небезпек.
6. Характеристика гідродинамічних небезпек.
7. Характеристика радіаційної та хімічної небезпек.
8. Характеристика екологічної небезпеки.
9. Ризик як оцінка небезпеки: критерії переходу небезпечної події у надзвичайну ситуацію, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності.
10. Класифікація надзвичайної ситуації за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.
11. Характеристика пандемії, епідемії, їх вражаючі фактори, характер проявів та наслідків для людей, тварин, рослин.
12. Алгоритм класифікації надзвичайної ситуації.

13. Методи дослідження та кількісної оцінки ризику.
14. Прояв небезпек, відчуття небезпеки, поняття людиною безпеки.
15. Організація аварійно-рятувальних і інших невідкладних робіт при виникненні надзвичайних ситуацій.
16. Невідкладні роботи у разі виникнення надзвичайних ситуацій.
17. Загальні поняття про глобальні соціальні проблеми людства.
18. Евакуації населення, матеріальних і культурних цінностей у мирний час та в особливий період.
19. Локальні та об'єктові системи оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій.
20. Іонізуюче випромінювання, види та характеристика випромінювання, заходи щодо впливу патологічних процесів при малих дозах іонізуючого випромінювання.
21. Загальні поняття про укриття населення у захисних спорудах цивільного захисту та евакуаційні заходи.
22. Властивості системи управління ризиком і вимоги до неї.
23. Режим функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та їх характеристика.
24. Соціально-небезпечні хвороби, причини виникнення, ліквідація.
25. Загальні поняття про захворювання, що передаються статевим шляхом, боротьба з інфекціями.
26. Концепція прийнятного (допустимого) ризику. Ідентифікації та квантифікація небезпек.
27. Поняття про алкогольну та тютюнову залежність, наркоманію. Вплив на організм людини.
28. Управління ризиком, основні завдання управління, концепції аналізу ризиків.
29. Ризик як оцінка небезпеки. Ступені припустимості ризику.
30. Способи припинення процесу горіння.

Модульна контрольна робота №2

1. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів.
2. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП.
3. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.
4. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.
5. Державний нагляд за охороною праці на підприємстві АПК: органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.
6. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці на підприємстві АПК.
7. Організація охорони праці на підприємстві АПК: структура, основні функції і завдання управління охороною праці на підприємстві АПК.
8. Служба охорони праці підприємства. Статус і підпорядкованість.
9. Громадський контроль за станом охорони праці в організації: уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці, їх обов'язки і права.
10. Комісія з питань охорони праці підприємства. Основні завдання та права комісії.
11. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі на підприємстві АПК.
12. Атестація робочих місць за умовами праці: мета, основні завдання та зміст атестації.
13. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.
14. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці.
15. Організація проведення інструктажів з питань охорони праці. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.
16. Організація проведення вступного інструктажу з питань охорони праці на підприємстві.
17. Організація проведення первинного інструктажу з питань охорони праці на підприємстві.
18. Організація проведення повторного інструктажу з питань охорони праці на підприємстві.
19. Організація проведення позапланового інструктажу з питань охорони праці на підприємстві.
20. Організація проведення цільового інструктажу з питань охорони праці на підприємстві.
21. Роль центральної нервової системи в трудовій діяльності людини. Втома.
22. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці.
23. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.
24. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації

робочих місць на підприємстві.

15. Дія електричного струму на організм людини. Електричні травми. Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.

16. Умови ураження людини електричним струмом. Ураження електричним струмом при дотику або наближенні до струмоведучих частин і при дотику до неструмоведучих металевих елементів електроустановок, які опинились під напругою.

17. Напруга кроку та дотику.

18. Категорування приміщень за вибухопожежною і пожежною безпекою.

19. Класифікація вибухонебезпечних та пожежонебезпечних приміщень і зон.

20. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

21. Категорування споруд за вибухопожежною і пожежною безпекою.

22. Класифікація будівель та споруд за ступенем вогнестійкості.

23. Системи протидимного захисту, їх призначення, загальні поняття.

24. Системи оповіщення людей про пожежу і керування евакуацією, їх призначення, загальні поняття.

25. Системи пожежного спостереження, їх призначення, загальні поняття.

26. Близкавкозахист, призначення, загальні поняття.

27. Вогнезахист конструкцій: види, призначення, загальні поняття.

28. Протипожежні перешкоди: види, призначення, загальні поняття.

29. Пожежний інвентар: види, призначення, загальні поняття.

30. Пожежний інструмент: види, призначення, загальні поняття.

Питання до іспиту

1. Охорона праці як галузь людської діяльності.

2. Охорона праці як соціально-технічна дисципліна.

3. Предмет та об'єкт охорони праці.

4. Структура навчальної дисципліни «Охорона праці».

5. Методологічні основи та наукове забезпечення охорони праці.

6. Зв'язок охорони праці з іншими науками.

7. Стан охорони праці в Україні та інших країнах.

8. Невиробничий травматизм.

9. Професійна захворюваність.

10. Основні принципи державної політики в галузі охорони праці.

11. Описати різні види діяльності людини.

12. Дати визначення, що таке праця та які є види праці.

13. Дати визначення безпеки, види небезпек.

14. Дати визначення небезпечного і шкідливого фактору.

15. Дати визначення гранично-допустимої концентрації речовини.

16. Що таке аварія, катастрофа, стихійне лихо?

17. Дати визначення, що таке травма та травматизм.

18. Законодавчі акти, що встановлюють і регламентують основні положення з охорони праці в Україні.

19. Питання охорони праці в Конституції України.

20. Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про працю та інші законодавчі акти.

21. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

22. Права працівників при укладанні трудового договору щодо охорони праці.

23. Обов'язки роботодавця (керівника) щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці.

24. Обов'язки працівника за трудовим договором.

25. Особливості охорони праці жінок, неповнолітніх та інвалідів.
26. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці.
27. Система управління охороною праці на виробництві.
28. Навчання та інструктажі з питань охорони праці.
29. Державний нагляд та громадський контроль за охороною праці.
30. Фінансування охорони праці на підприємстві.
31. Застосування матеріальних і моральних стимулів охорони праці.
32. Відшкодування громадянам збитків, завданих порушенням умов праці.
33. Основні групи причин нещасних випадків та професійних захворювань.
34. Розслідування та облік нещасних випадків.
35. Спеціальне розслідування нещасних випадків.
36. Атестація робочих місць.
37. Фізична та розумова діяльність людини.
38. Поняття про гігієну праці та її основні завдання.
39. Зміст поняття «виробнича санітарія».
40. Робоче місце та робоча зона та санітарно-гігієнічні вимоги до них.
41. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів та їх характеристика.
42. Вплив мікроклімату на організм людини. Параметри, якими характеризується мікроклімат.
43. Принципи регулювання мікроклімату. Оптимальні, допустимі та граничні норми показників мікроклімату.
44. Заходи та засоби, за допомогою яких здійснюється нормалізація параметрів мікроклімату.
45. Вплив пилу на організм людини.
46. Захист тіла людини від перегрівання та переохолодження.
47. Вентиляція виробничих приміщень.
48. Методи визначення повітрообігу у виробничому приміщенні.
49. Основні вимоги до виробничого освітлення.
50. Виробниче освітлення та його види.
51. Нормування природного освітлення.
52. Електромагнітне випромінювання, його види, засоби захисту.
53. Іонізуюче випромінювання та його вплив на організм людини.
54. Захист від дії іонізуючого випромінювання.
55. Шум та його вплив на організм людини, нормування шуму.
56. Заходи та засоби захисту від шуму.
57. Інфра - та ультразвук, їх вплив на організм людини, нормування та заходи та засоби боротьби з ним.
58. Вібрація та її вплив на організм людини. Явище резонансу.
59. Заходи та засоби захисту від вібрації та шуму.
60. Основні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємств

8.7 Рейтингова оцінка з дисципліни та схема поточного та підсумкового контролю знань

здобувачів вищої освіти

Вміння оцінювати ситуацію є вагомим перевагою для будь-якого фахівця, особливої актуальності набуває питання у підготовці фахівців економічного спрямування. Отримані знання й навички дозволяють здобувачеві оцінити ситуацію, виявити можливі причинно-наслідкові залежності та обґрунтувати напрями нейтралізації (упередження) загроз, визначити можливості впровадження внутрішніх резервів, залучення зовнішніх джерел, обґрунтувати оптимальні (дієві, ефективні, результативні) управлінські рішення. Здобувач має можливість навчитися працювати з інформаційною базою, збирати, обробляти та узагальнювати аналітичну інформацію.

Актуальність тематики, що висвітлюється у навчальному курсі, обумовлює важливість отримання знань та вмінь з метою практичного використання в умовах виробництва, у тому числі з

метою обґрунтування управлінських рішень, упередження можливих загроз. Розуміння процесів та явищ здобувач опанує під час лекційних й практичних занять, консультацій з навчальної дисципліни, проведення самостійної роботи. Самостійна робота здобувача сприяє поглибленню професійних знань, проведення поглиблених досліджень за тематикою навчального курсу. Вагомим для розуміння процесів є творчий підхід, який здобувач може реалізувати обравши тематику, яка відображає можливості розширення сфери інтегральних, загальних та фахових компетенцій.

Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для іспиту

Форма контролю	Змістовий модуль (в балах)		Всього балів
	1	2	
Виконання практичних робіт	7-5	5-3	12-8
Опитування, індивідуальне завдання	5-3	5-3	10-6
Виконання завдань самостійної роботи	5-3	5-3	10-6
Колоквіум	9-5	9-5	18-10
Тестування	5-3	5-3	10-6
Написання тез доповідей, участь у конференції	-	-	10-5
Участь у заходах неформальної освіти за наявності документального підтвердження	-	-	5-3
Всього за семестр	31-19	29-17	60-36
Крім того екзамєн	-	-	40-24

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПІЧЕННЯ, ЯКЕ ПЕРЕДБАЧЕНО НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ

З метою поширення знань щодо застосування дистанційних технологій у освітньому процесі було запроваджено програмний продукт, який дозволяє значно розширити можливості спілкування усіх учасників освітнього процесу. Програмний продукт встановлено на освітній платформі Moodle, до якої мають доступ усі учасники освітнього процесу. Організації відеоконференцій підтримується на базовому рівні.

Особливої актуальності набуває питання у контексті карантинних обмежень, які спонукають до широкого використання різних видів online технологій у освітньому процесі.

Під час викладання навчальної дисципліни «Психологія управління (основи професійної психології)» використовуються усі можливості освітньої платформи Moodle, проводяться тематичні наукові заходи різних рівнів, семінари за участі всіх учасників навчально-виховного процесу.

10. ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпека життєдіяльності : конспект лекцій / упоряд. Ю. Ю. Млавець. Ужгород : ДВНЗ "УжНУ", 2023. 44 с. URL: <https://surl.li/bf1ieh>
2. Безпека життєдіяльності та охорона праці : навчальний посібник / уклад. Л. В. Мелех. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219 с. URL: <https://surl.li/izxjff>
3. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : додатки до підручника / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний. 2-ге вид., випр. та допов. Київ : Каравела, 2021. 412 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstreams/759f49d7-44f1-4526-8d58-e9086010deba/download>
4. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник / О. Г. Левченко, О. В. Землянська, Н. А. Праховнік, В. В. Зацарний ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : Каравела, 2021. 268 с.
5. Войналович О. В., Рідей Н. М., Зазимко О. В. Охорона праці в галузі: організаційні засади охорони праці у вищих аграрних закладах : навчальний посібник. Херсон : Олді+, 2025. 336 с.
6. Грибан В. Г., Фоменко А. Є., Казначеев Д. Г. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 388 с.
7. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2022. 388 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_PravoHryban.-2022-Pidruchnyk-BZHD-ta-OP.pdf
8. Катренко Л. А., Кіт Ю. В., Пістун І. П. Охорона праці : навчальний посібник. Херсон : Олді+, 2025. 540 с.
9. Курепін В. М., Курепін Д. В., Іваненко В. С. Цивільний захист : навчальний посібник. Миколаїв : МНАУ, 2025. 491 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/20130/1/civilnij-zahist-posibnik-magistr.pdf>
10. Курепін В. М., Марченко Д. Д., Курепін Д. В. Охорона праці в галузі : навчальний посібник. Миколаїв : МНАУ, 2023. 586 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13157/1/ohorona-praci-v-galuzi-posibnik.pdf>
11. Омелянов О. М., Спірін А. В., Твердохліб І. В. Безпека праці та життєдіяльності : навчальний посібник. Вінниця : ВНАУ, 2020. 334 с. URL: <http://repository.vsnau.org/getfile.php/25530.pdf>
12. Пістун І. П., Кочубей В. І. Безпека життєдіяльності : підручник. Херсон : Олді+, 2025. 575 с.
13. Серіков Я. О., Коженецькі Л. Ф., Хворост М. В. Безпека життєдіяльності та охорона праці. Ч. 1. Безпека життєдіяльності : підручник. Харків : ХНУМГ, 2021. 255 с.

Допоміжна література Інтернет джерела

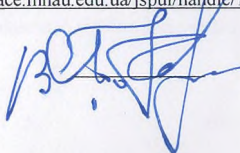
1. Закон України «Про вищу освіту» від 09.08.2019 № 1556-VII. Підстава - 2745-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Національна бібліотека України ім. Вернадського - www.nbuv.gov.ua

11. ДОСТУП ДО МАТЕРІАЛІВ

Матеріали з навчальної дисципліни узагальнено у освітній платформі Moodle за посиланням - <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2114>

Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : методичні рекомендації з вивчення дисципліни та виконання самостійної роботи для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня "Бакалавр" спеціальності 015 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) денної форми навчання / В. Л. Короленко. - Електрон. текст. дані. - Миколаїв : МНАУ, 2019. 57 с. - <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/5966>

Робоча програма складена
канд.пед.наук, ст. викладачем

 Віктором Короленко